

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Utvärdering av försöket med lunch för pensionärer/seniorer på skolor

Bakgrund

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutade den 14 september 2022 paragraf 143, att under 2 år genomföra ett försök med att erbjuda pensionärer lunch i Westerlundska gymnasiet och i två valfria kransortsskolor. De tre skolor som har ingått i försöket är Westerlundska gymnasiet (WGY), St Iliansskolan och Fjärdhundraskolan.

Försöksverksamheten startades den 11 april 2023.

Förvaltningen har varje halvår sedan dess följt upp med skolorna hur det går med försöket. I år är det dags att fatta beslut om att antingen avsluta försöket eller göra det till en del av vår verksamhet.

Avsluta eller ta in i ordinarie verksamhet

Juridiska förutsättningar:

Att en kommun erbjuder pensionärer lunch till ett subventionerat pris, exempelvis 60 kronor, kan potentiellt strida mot tre centrala principer i kommunallagen: likabehandlingsprincipen, självkostnadsprincipen och förbudet mot att bedriva näringsverksamhet i konkurrens med privata aktörer.

Likabehandlingsprincipen

Om vi som kommun ska erbjuda lunch till pensionärer för exempelvis 60 kr men inte till andra grupper (exempelvis arbetslösa, studenter, eller personer med låg inkomst), kan det ses som osaklig särbehandling. Om kommunen kan visa att pensionärer som grupp har särskilda behov som till exempel ensamhet kan det motivera avsteg från likabehandlingsprincipen. Kommunen behöver dock kunna dokumentera varför en målgrupp positivt särbehandlas gentemot andra målgrupper.

Självkostnadsprincipen

Kommunen får inte ta ut ett högre eller lägre pris än vad det kostar att tillhandahålla en tjänst. Enligt måltidsservice betalar en pensionär idag 65 kr. Det är samma kostnad som

andra som betalar för skollunch, till exempel pedagogisk personal som inte äter pedagogisk lunch.

Det är full kostnadstäckning för dessa luncher. Förvaltningen bedömer att detta gör att utifrån självkostnadsprincipen finns inga hinder för att permanenta försöket.

Förbud mot konkurrens med näringslivet

Försöket har varit begränsat till tre skolor och bara under vissa dagar och tider. Om man utifrån det kan säga att kommunens verksamhet enbart riktar sig till en viss målgrupp med särskilda behov, i det här fallet pensionärer och det är tydligt att det inte är vinstdrivande eller konkurrensutsatt, kan det vara tillåtet. Men det är inte helt tydligt.

Utvärdering av försöket

De tre rektorerna vid de berörda skolorna har vid alla uppföljningar varit positiva till det pågående försöket. Fjärdhundra skolan har varit den skola som haft flest antal pensionärer som ätit lunch på skolan under de två år som försöket pågått. WGY har sett en viss uppgång efter sommaren antagligen som en följd av nya lokaler i den nybyggda gymnasieskolan. S:t Illian skolan har under försöket inte haft fler än ett par pensionärer och sista året har en pensionär återkommit och äter tillsammans med eleverna.

De är alla tre positiva till om försöket skulle bli ordinarie verksamhet.

Reglementet

I utredningen från 2022 som låg till grund för försöket påpekas att:

” En svårighet som uppstår är att erbjudande av skollunch till andra än barn och elever inte kan anses rymmas inom utbildnings- och arbetsmarknadsnämndens (UAN) reglemente. Intentionen i interpellationen gör att det snarare får anses hamna inom kommunstyrelsen ansvarsområden. Detta utifrån att kommunstyrelsen i reglemente har det övergripande ansvaret för social hållbarhet. Om det inte anses hamna inom social hållbarhet behöver det ses över vidare inom vilken nämnds ansvarsområde frågan hamnar.”

Detta gäller även idag.

Lunch på skolor i andra kommuner

Det finns flera exempel på kommuner som erbjuder pensionärer att äta lunch på grundskolor, bland annat Uppsala kommun, Västerås stad och Haninge kommun.

De utredningar som låg till grund för deras beslut berör inte de principer i kommunallagen som utbildningsförvaltningen bedömer behöver adresseras.

I Västerås stad har man valt att ha detta erbjudande till pensionärer i olika omgångar under många år. Resonemanget har varit att de områden i Västerås som inte har tillgång till någon restaurang eller servicehus har erbjudit detta. De uppger att det är väldigt få som nyttjar

erbjudandet. Utifrån att det var i ytterområden så bedömde man att det inte direkt var någon konkurrens.

Uppsala kommun och Haninge kommun har inte återkommit med svar på hur de resonerat gällande införandet av möjligheten för pensionärer att äta lunch på kommunens skolor.

Slutsats

Förvaltningens bedömning är att försöket ska avslutas och inte fortsätta som ordinarie verksamhet. Detta då det strider mot likabehandlingsprincipen och i viss mån även principen om "Förbud mot konkurrens med näringslivet" båda i kommunallagen.